

DOĞAL GAZ PİYASASI KANUNU**(ELEKTRİK PİYASASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASI VE DOĞAL GAZ PİYASASI HAKKINDA KANUN)**

Kanun Numarası : 4646
Kabul Tarihi : 18/4/2001
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 2/5/2001 Sayı : 24390
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 40

BİRİNCİ KISIM
Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Yetki

Amaç

Madde 1 – Bu Kanunun amacı; doğal gazın kaliteli, sürekli, ucuz, rekabete dayalı esaslar çerçevesinde çevreye zarar vermeyecek şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, doğal gaz piyasasının serbestleştirilerek mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir doğal gaz piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanmasıdır.

Kapsam

Madde 2 – Bu Kanun; doğal gazın ithali, iletimi, dağıtımı, depolanması, pazarlanması, ticareti ve ihracatı ile bu faaliyetlere ilişkin tüm gerçek ve tüzel kişilerin hak ve yükümlülüklerini kapsar.

Tanımlar

Madde 3 – Bu Kanunun uygulanmasında;

- 1) Bakanlık : Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,
- 2) Bakan : Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanını,
- 3) BOTAŞ : Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketini,
- 4) Kurum : Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunu,
- 5) Kurul : Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunu,
- 6) Tüzel kişi (şirket) : Bu Kanun hükümleri uyarınca doğal gazın üretimi, iletimi, dağıtımını, toptan satışı, ithali, ihracı, ticareti ve depolanması fonksiyonlarını yürütmek üzere kurulmuş özel veya kamu hukuku tüzel kişisini,
- 7) Doğal gaz : Yerden çıkarılan veya çıkarılabilen gaz halindeki doğal hidrokarbonlar ile bu gazların piyasaya sunulmak üzere çeşitli yöntemlerle sıvılaştırılmış, basınçlandırılmış veya fiziksel işlemlere tabi tutulmuş (Sıvılaştırılmış Petrol Gazı -LPG hariç) diğer hallerini,
- 8) Üretim : Doğal gazın 7.3.1954 tarihli ve 6326 sayılı Petrol Kanunu kapsamında Türkiye'de yer altında bulunan yataklarından yer üstüne çıkarılmasını, temizlenmesini ve arıtılmasını, toplama hatlarıyla iletim hatlarına kadar taşınmasını,
- 9) Üretim şirketi (işletmeci) : Türkiye'de üretim faaliyetini gerçekleştiren tüzel kişiyi,

- 10) İletim : Üretime mahsus toplama hatları ve dağıtım şebekeleri haricindeki gaz boru hattı şebekesi veya sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) taşıma vasıtalarıyla gerçekleştirilen doğal gaz naklini,
- 11) İletim şirketi : İletim faaliyetlerini gerçekleştiren tüzel kişiyi,
- 12) Dağıtım : Doğal gazın müşterilere teslim edilmek üzere mahalli gaz boru hattı şebekesi ile naklini ve perakende satışını,
- 13) **(Değişik: 4/6/2016-6719/8 md.)** Şehir: Belediye veya büyükşehir belediyesine ait belediye sınırları ile mücavir alanların tamamını,
- 14) Dağıtım şirketi : Belirlenen bir şehirde doğal gazın dağıtım ve mahalli gaz boru hattı şebekesi ile nakli faaliyetlerini yapmaya yetkili kılınan tüzel kişiyi,
- 15) Toptan satış : Doğal gazın dağıtım şirketlerine ve serbest tüketicilere yapılan satışını,
- 16) Toptan satış şirketi : Sistem içinde veya dışında, iletim veya dağıtım faaliyeti yapmaksızın, doğal gazın toptan satış faaliyeti ile işigal eden tüzel kişiyi,
- 17) Serbest tüketici : Yurt içinde herhangi bir üretim şirketi, ithalat şirketi, dağıtım şirketi veya toptan satış şirketi ile doğal gaz alım-satım sözleşmesi yapma serbestisine sahip gerçek veya tüzel kişiyi,
- 18) Serbest olmayan tüketici (abone) : Doğal gazı kendi kullanımı için dağıtım şirketlerinden almak zorunda olan gerçek veya tüzel kişiyi,
- 19) Depolama : Günlük ve mevsimlik değişiklikleri karşılamak ve doğal gaz temininin azalması veya durması ile meydana gelen doğal gaz açığı gidermek amacıyla doğal gazın, sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) veya gaz olarak depolanmasını,
- 20) Depolama şirketi : Doğal gazın depolama faaliyetini gerçekleştirmek üzere yetkilendirilen tüzel kişiyi,
- 21) Sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) tesisi : Doğal gazın sıvı olarak taşınması ve depolanması amacıyla sıvılaştırılması, boşaltılması, depolanması ve tekrar gaz haline getirilmesi için kullanılan tesisleri,
- 22) Depolama tesisi : Üretimde yararlanılan tesisler hariç olmak üzere, bir tüzel kişinin mülkiyet veya işletmesinde bulunan ve doğal gazı, LNG veya gaz olarak depolamaya mahsus tesisi,
- 23) Sistem : Doğal gazın üretimi, iletimi, depolanması ve dağıtım işlevlerini yerine getirmek üzere kurulan tesis ve teçhizatı,
- 24) Sistem kullanıcısı : Sistemden gaz alan veya sisteme gaz temin eden veya sistem üzerinden transit gaz geçişi yapan gerçek veya tüzel kişiyi,
- 25) Bağlantılı sistem : Birbirleriyle karşılıklı bağlanmış ve bütün oluşturan sistemi,
- 26) Dolaysız hat : Bir serbest tüketiciyi bağlantılı sistem oluşturacak şekilde besleyen doğal gaz boru hattını, doğal gazın şehirler arasında ve özel vasıtalarla taşınmasını, iletim şebekelerinin ulaşamadığı yerlerde basıncının düşürülerek satılmasını,
- 27) Mahallî gaz boru hattı : Şehir içi doğal gaz dağıtım yapacak olan dağıtım şirketinin inşa edip işleteceği tüm dağıtım hatlarını,
- 28) Dağıtım şebekesi : Bir dağıtım şirketinin belirlenmiş bölgesinde, işlettiği doğal gaz dağıtım tesislerini ve boru hatlarını,

- 29) Dikey bütünleşmiş tüzel kişi : Doğal gazın üretim, iletim, dağıtım, ithalat, ihracat, depolama veya satış faaliyetlerinden iki veya daha fazlasını gerçekleştiren tüzel kişiyi,
- 30) Teslim sözleşmesi : Sistem kullanıcıları veya onların adına hareket edenlerle iletim şirketleri arasında veya depolama şirketi ve iletim şirketleri arasında veya iletim şirketlerinin kendi aralarında doğal gazın devir teslimi için yapılan sözleşmeyi,
- 31) Taşıma sözleşmesi : Sistem kullanıcıları ile iletim şirketleri arasında doğal gazın taşınması amacıyla yapılan sözleşmeyi,
- 32) İthalatçı şirket : Doğal gazın toptan satış şirketlerine, serbest tüketicilere veya ihracatçı şirketlere satışı veya yurt dışına doğrudan satışı amacıyla yurt dışından LNG veya gaz formunda doğal gaz temin edilmesi faaliyetlerini gerçekleştiren tüzel kişiyi,
- 33) Ulusal iletim şebekesi : Ulusal iletim sisteminin bir parçası olan yüksek basınçlı boru hatlarını,
- 34) Ulusal iletim sistemi : Doğal gazın ülke çapında iletimini sağlayan ulusal iletim şebekesi ile dağıtım, depolama, sıvılaştırma, sıvılaştırılmış gazın gazlaştırılması ve benzeri diğer iletim tesislerinden oluşan sistemi,
- 35) İhracatçı şirket : Üretim şirketi ve toptan satış şirketlerinden veya ithalatçı şirketlerden satın aldığı gazı yurt dışına pazarlayan tüzel kişiyi,
- 36) Piyasa faaliyeti : Doğal gazın iletim, dağıtım, toptan satış, ithalat, ihracat ve LNG tesislerinde sıvı olarak veya yer altı ve yer üstü tesislerinde gaz veya sıkıştırılmış gaz olarak depolanması dahil olmak üzere alımı, satımı veya hizmet ve ticari faaliyetleri ile bu faaliyetlere ilişkin işlemlerden oluşan faaliyeti,
- 37) Tarife : Doğal gazın iletimi, dağıtımı, LNG veya gaz olarak depolanması ve satışı ile bunlara dair hizmetlere ilişkin fiyat, hüküm ve şartları içeren düzenlemeleri,
- 38) Lisans : Tüzel kişilere piyasa faaliyetinde bulunabilmeleri için bu Kanun uyarınca Kurul tarafından her bir piyasa faaliyeti için verilen izin belgesini,
- 39) Sertifika : Doğal gaz faaliyeti yapan tüzel kişilerin sistemde yer alacak tesislerinin tasarımı, yapımı, revizyonu, bakımı, onarımı, kontrolü, müşavirliği ve benzeri hizmetlerde bulunacak gerçek ve tüzel kişilerin yeterliliğini gösteren ve Kurul tarafından verilen izni,
- 40) Kullanıcı birliği : Mülkiyetindeki dağıtım şebekesiyle üyelerinin doğal gaz ihtiyacını karşılayan organize sanayi bölgelerini ve kooperatiflerini,
- 41) Sıkıştırılmış doğal gaz : Doğal gazın basınçlandırılmış halini,
- 42) Yatay bütünleşmiş tüzel kişi : Doğal gazın üretim, iletim, dağıtım, ithalat, ihracat, depolama veya satış faaliyetlerinden en az birini gerçekleştiren ve aynı zamanda doğal gaz sektörüne dahil olmayan başka bir faaliyeti gerçekleştiren tüzel kişiyi,
- İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Doğal Gaz Piyasası Faaliyetleri, Yapım ve Hizmet Faaliyetleri , Lisans ve Sertifikaların Genel Esasları

Doğal gaz piyasa faaliyetleri

Madde 4 – 1) Bu Kanuna göre doğal gaz piyasa faaliyetlerinde bulunacak tüzel kişilerin gerekli lisansları almaları şarttır.

2) Doğal gaz piyasasında faaliyet gösterecek tüzel kişilerin lisans almak için Kuruma yapacakları başvuruya, başvuru yapıldığı tarihten itibaren, en fazla altmış gün içerisinde Kurum tarafından cevap verilir. Lisans başvuru talebi Kurul tarafından reddedildiği takdirde, reddetme kararı başvuru sahibine gerekçesi ile birlikte bildirilir.

3) Piyasada faaliyet gösterecek özel hukuk tüzel kişilerinin 29.6.1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda anonim şirket veya limitet şirket olarak kurulmaları halinde, hissele-
rin tamamının nama yazılı olması şarttır. Bu şirketlerin sermayeleri ile ana sözleşmelerinde bulunması gere-
ken diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

4) Doğal gaz piyasa faaliyetleri şunlardır:

a) İthalat: Doğal gazın ithalat yoluyla temin edilmesi ithalat lisansına göre yapılır.

İthalat lisansı almak için başvuran tüzel kişilerde;

1) İthalat yapacak teknik ve ekonomik güce sahip olunması,

2) İthal edilecek doğal gazın kaynağı, rezervleri, üretim tesisleri ve iletim sistemi hakkında kesin bilgi ve garantinin bulunması,

3) **(Değişik: 4/6/2016-6719/9 md.)** Her sene ithal edilecek doğal gazın Kurul tarafından belirlenen oranı kadar bir miktarı beş yıl içerisinde ulusal topraklarda yer altı depolama imkânına sahip olunması husu-
sunda depolama faaliyeti yapacak tüzel kişilerden Kurumca belirlenen taahhüt ve garantilerin alınması,

4) Ulusal iletim sisteminin gelişmesine ve güvenliğine katkıda bulunabilme yeterliliğine sahip olma-
sı, bu amaçla sistemin gelişmesini gerçekleştirecek tüzel kişilerin yatırımlarına ekonomik destek sağlayabil-
mesi,

Şartları aranır.

İthalatçı şirketler, yapacakları her ithalat bağlantısı için ayrı ayrı lisans almak zorundadır. İthalatçı şirketler, ithalat sözleşmelerinde yer alan sözleşme sürelerini, süre uzatımlarını, öngörülen yıllık ve mevsimlik ithalat miktarlarını ve bu miktarlardaki değişiklikler ile sözleşmelerde veya temditlerinde yer alan ve sistemin güvenliğini ilgilendiren yükümlülükleri Kuruma bildirmek zorundadır.

İthalatçı şirketler, ithal yoluyla temin ettikleri doğal gazı yurt içinde toptan satış şirketlerine veya ihracatçı şirketlere, satış sözleşmesi ile devredebilecekleri gibi serbest tüketicilere ve ihracat lisansı almak kaydıyla yurt dışına da pazarlayabilir. Ancak, ihracatçı şirketlere yapılan devir, ithalatçı şirketin lisans kapsamındaki taahhütlerini ortadan kaldırmaz.

Herhangi bir ithalatçı şirketin, ithal yoluyla temin ettiği yıllık doğal gaz miktarı, Kurumca belirlene-
cek cari yıla ait ulusal gaz tüketim tahmininin yüzde yirmisini aşamaz.

İthalatçı şirket, yapmış olduğu bütün sözleşmelere ait Kurumun talep ettiği bilgi ve belgeleri vermek zorundadır.

(Ek paragraf: 4/6/2016-6719/9 md.) Ülkedeki yer altı doğal gaz depolama kapasitesinin tüm ithalat-
çı şirketlerin her sene ithal edecekleri doğal gaz miktarının depolanmasına ilişkin yükümlülüklerinin yerine getirilmesine imkân verecek seviyede olmasına bağlı olarak Kurul, ithalatçı şirketlerin her sene ithal edecekleri doğal gazın beş yıl içerisinde ulusal topraklarda depolama yükümlülüklerine ilişkin oranını, ülkedeki mev-
cut yer altı depolama kapasitesini dikkate alarak yüzde yirmiden fazla olmamak üzere belirlemeye yetkilidir. İthalatçı şirketlerin depolama yükümlülüklerine ilişkin usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenir.

b) Üretim: Doğal gaz arama ve üretim faaliyetleri 6326 sayılı Petrol Kanununa göre yapılır. Arama ve işletme ruhsatları Petrol İşleri Genel Müdürlüğü tarafından verilir. Üretim faaliyeti, piyasa faaliyetinden sayılmaz.

Üretim şirketleri, ürettikleri gazı toptan satış lisansı almak kaydıyla toptan satış şirketlerine, ithalatçı şirketlere, dağıtım şirketlerine veya serbest tüketicilere pazarlayabilir. Üretici şirketler bu satış miktarının Kurumca cari yıla ilişkin olarak belirlenecek ulusal tüketim tahmininin yüzde yirmisini geçmemek kaydıyla doğrudan serbest tüketicilere, geri kalan doğal gazı ise, ithalatçı şirketler, dağıtım şirketleri veya toptan satış şirketleri vasıtasıyla piyasaya sunabilir. Üretim şirketleri, ihracatçı lisansı almak kaydıyla ürettiği gazı ihraç edebilir.

Üretim şirketlerinin satış ve ihracat lisansı almak için (e) ve (f) bentlerinde yer alan lisans koşullarını taşımaları zorunludur.

Üretilen doğal gaz, iletim şirketleri ile yapılacak taşıma ve teslim sözleşmelerine göre taşınır. Üretim merkezinin bağlantılı sisteme uzak olması halinde, üretilen gazın bağlantılı sistem oluşturma şartı aranmaksızın dolaysız hat ile iletilmesi ve serbest tüketicilere satışı üretim şirketlerince yapılabilir. Ancak, bu husus, Kurulun ekonomik ve teknik şartları göz önünde bulundurarak vereceği karara bağlıdır. Ayrıca, üretim şirketleri ürettiği doğal gazın üretim kapasitesinin 8 inci maddenin (a) fıkrasının (1) numaralı bendinde belirtilen miktardan az olması durumunda, üretilen doğal gazı, şehir içi dağıtım faaliyeti yapmaksızın diğer tüketicilere satabilir. Üretim şirketlerinin iletim ve depolama ile ilgili mevcut tesislerdeki hakları saklıdır. Bu hakkın kullanılması (c) ve (d) bentlerindeki hükümlere tabidir.

(Ek: 30/5/2013-6491/27 md.) Doğal gaz üretimi yapan petrol hakkı sahibi yerli ve yabancı şirketler ile yabancı şirketlerin Türkiye'deki şubelerine, ürettikleri doğal gazı; toptan satış şirketlerine, ihracatçı şirketlere, dağıtım şirketlerine veya serbest tüketicilere pazarlamak ve ihraç etmek üzere, depolama koşulu aranmaksızın, toptan satış lisansı verilir.

Üretim şirketleri, tarifeler, teslim kuralları, gaz kalitesi, gaz arzı, mevsimsel değişiklikler gibi hususlarda Kurumun yapacağı düzenlemelere uymakla yükümlüdür.

c) İletim: İletim faaliyetini gerçekleştirecek olan tüzel kişiler, aşağıdaki hususlara uymakla yükümlüdür.

1) İletim şirketleri sistemin uygun olması halinde, Kurum tarafından tespit edilen kriterler çerçevesinde, sisteme bağlanmak isteyen kullanıcıları on iki ay içerisinde en uygun şebekeye bağlamakla yükümlüdür.

2) Sisteme giriş talebini iletim şirketinin reddetmesi halinde kullanıcı, Kurumu bu durumdan haberdar edebilir. İletim şirketinin, şebeke işleyişi ile ilgili yönetmeliği ihlal ettiğinin Kurumca tespit edilmesi durumunda, iletim şirketi kullanıcının sisteme giriş bağlantısını Kurulun vereceği karara göre yapar.

3) Kurum, kullanıcıların sisteme girişi ile ilgili taleplerini inceleyerek, iletim faaliyetlerinin aksamasına, bu Kanunda belirtilen hususları göz önüne alarak, sistemin işleyişine engel olunmamasına azami dikkati gösterir.

4) İletim şirketleri, iletim faaliyetleri yapan diğer iletim şirketleri ile güvenli ve verimli bir işletim amacıyla eşgüdümlü çalışma yapabilmeleri için birbirlerine Kurumca belirlenen tüm teknik bilgileri vermek zorundadır.

5) İletim şirketleri, doğal gazın akışı ve sistemin işlemesi için gerekli ayarlama ve diğer her türlü hizmetlerin yerine getirilmesi hususunda kendilerinin sahip olduğu kısımdan sorumludur. Ayrıca, iletim şirketleri kendi sorumlu olduğu hatlarda, gaz iletiminin güvenli bir biçimde, verimli ve en az maliyet ile gerçekleştirilmesine yönelik her türlü tedbiri almaya ve bu Kanunda öngörülen diğer hususları yerine getirmeye mecburdur.

6) İletim şirketlerinin faaliyete geçebilmesi için, Kuruldan lisans almaları zorunludur. Sistemin işleyişini ihlal eden iletim şirketlerine, bu Kanunda belirtilen cezalar tatbik edilir.

7) İletim şirketleri ithalatçı şirket, toptan satış şirketi, üretim şirketi ve ihracatçı şirketler ile taşıma sözleşmesi yapar. İletim şirketleri ayrıca, üretim şirketi, serbest tüketici, depolama şirketi ve diğer iletim şirketleri ile teslim sözleşmeleri yapar. Yapılan veya yapılacak sözleşmelerde Kurumca belirlenen usul ve esaslar göz önünde bulundurulur ve sistemin işleyişini engelleme veya aksatan hükümlere yer verilmez.

8) Kurul, iletim şirketlerince transit doğal gaz iletimini de dikkate alarak hazırlanan ulusal iletim şebekesi yatırım programlarını inceler ve onaylar.

9) Mevcut, planlanan ve yapımı devam etmekte olan ulusal iletim şebekesi BOTAS'a ait olur. İletim şirketlerince mevcut hatlarla bağlantılı sistem oluşturacak şekilde inşa edilecek iletim amaçlı yeni boru hatları mülkiyeti kendilerine ait olmak üzere yatırım yapan diğer iletim şirketlerince işletilir. İletim şirketlerinin diğer hak ve yükümlülükleri çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

d) Doğal gazın depolanması :Depolama faaliyeti yapacak olan tüzel kişiler aşağıdaki hususlara uymakla yükümlüdür.

1)Tüzel kişiler, doğal gazın yer altı ve yer üstünde gaz veya LNG olarak depolanması faaliyetlerinde bulunabilmeleri için, Kuruldan lisans almak zorundadır. Söz konusu lisans olmaksızın depolama faaliyetinde bulunulamaz. Lisans talebinde bulunan tüzel kişiler, çıkarılacak yönetmelikte yer alacak koşullara uymak mecburiyetindedir.

Depolama lisansı almak için başvuran tüzel kişilerde;

aa) Depolama yapacak teknik ve ekonomik yeterliliğe sahip olmak,

bb) Tasarrufları altında bulunacak depolama kapasitelerinin tümünü sistemin eşgüdümü ve güvenli bir tarzda işlemesine yardımcı olacak şekilde idare edeceklerini taahhüt etmek,

cc) Tasarrufları altında bulunacak depolama kapasitelerinin sistem elverişli olduğu takdirde, tarafsız ve eşit bir şekilde hizmete sunulacağını taahhüt etmek,

Şartları aranır.

2) 6326 sayılı Kanuna göre, işletme ruhsatına sahip şirketlerin doğal gaz ürettiği yer altı doğal gaz yatağını, depolama amacı ile kullanmak üzere Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün onayının alınmasını müteakip Kuruma başvurusu halinde, Kurul tarafından uygun görüldüğü takdirde, işletme ruhsatının ilgili bölümü depolama lisansına çevrilir. Ancak, üretim şirketinin Kuruma yaptığı başvuruda, depolama lisansı için istenen yeterliliğe sahip olduğunu belgelemesi şarttır. Şirket, depolama faaliyetine başladığı takdirde, depolama faaliyetini, muhasebesini ayırtırmak suretiyle üretim faaliyetinden ayrı olarak yürütür.

Depolama şirketine yapılan taleplerin reddedilmesi ve sistem kullanıcısının bu durumdan Kurumu haberdar etmesi halinde, Kurum gerekli incelemeleri ve denetimleri yaparak depolama şirketinin yayımlanan usul ve esaslar ile lisans şartlarını ihlal ettiğini tespit etmesi halinde, depolama şirketini talep edilen hizmeti vermeğe icbar edebilir. Yapılan bu ihlal nedeniyle, bu Kanunda gösterilen cezai müeyyideler uygulanır.

3) (Ek:13/2/2011-6111/206 md.) Yapılmış ve yapılacak depolama lisansı başvurularında; başvuruya konu yerin il, ilçe, köy, mahalle, ada, parsel bilgilerini de içeren bilgiler Kurum internet sayfasında duyurulur. Duyuruda belirlenecek sürede, duyuru konusu yerde faaliyet göstermek üzere başka doğal gaz depolama lisansı başvurusunun olması durumunda, başvuruda bulunan tüzel kişilerin depolama lisansı almak için aranılan şartları taşımaları kaydı ile; lisans başvurularının değerlendirilmesi Kurul tarafından belirlenecek kriterler esas alınarak yapılır. Bu değerlendirme sonucunda birden fazla başvurunun kalması durumunda bu tüzel kişiler arasında lisans bedelinin artırılması esasına göre yarışma yapılır. Ancak, başvurulardan birinde depolama faaliyetinin yapılacağı sahada yer alan taşınmazların asgari yarısının mülkiyetinin lisans başvurusunda bulunan tüzel kişi ve/veya ortaklarına ait olması ve/veya depolama faaliyetinin yapılacağı sahada yer alan taşınmazların asgari yarısının üzerinde lisans başvurusunda bulunan tüzel kişi ve/veya ortakları adına depolama faaliyetinde bulunma imkanı verecek kullanma ve/veya irtifak hakkı ve benzer izinlerin tesis edilmiş olması halinde bu başvuru kabul edilir; diğer başvurular reddedilir. Başvurunun duyurusu, değerlendirme kriterleri ve yarışmaya ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

e) Toptan satış : Toptan satış şirketleri, serbest tüketicilere yapacakları toptan satış faaliyeti için, Kuruldan lisans almak zorundadır. İthalatçı lisansı almış olan tüzel kişilerin, toptan satış lisansı alma zorunlulukları yoktur. İthalat lisansı ile doğal gaz toptan satışı yapabilirler.

Toptan satış faaliyeti yapmak isteyen tüzel kişilerin, lisans almak için doğal gazı nereden temin edeceğini ve hangi taşıma koşulları ile satışı gerçekleştireceğini, yeterli teknik ve ekonomik gücünün bulunup bulunmadığını ve sistemin emniyetli bir şekilde işlemesine yardımcı olmak amacıyla, gerekli depolama kapasiteleri-

ne sahip olduğunu göstermesi ve ayrıca, yönetmeliklerde belirtilen diğer taahhüt ve garantileri de vermesi gerekir.

Doğal gazın toptan satış faaliyetlerinin düzenlenmesinde aşağıdaki esaslara uyulması zorunludur.

1) Dağıtım şirketlerine doğal gaz satışı yapan tüzel kişiler, Kurumca öngörülecek süre içerisinde, müşterilerin mevsimsel azami doğal gaz çekişlerini karşılamak amacıyla, gerekli arz planlamasını yapmak ve depolama tedbirlerini almak ve bu amaçla depolama şirketleri ile yapacakları kira sözleşmelerini Kuruma ibraz etmek zorundadır. Gerekli depolama tedbirlerinin alınması için, lisansın verildiği tarihten itibaren beş yıllık bir süre tanınır. Bu süre, ülkedeki depolama tesislerinin yeterli düzeye ulaşmaması halinde Kurul kararı ile iki yıla kadar uzatılabilir.

Ayrıca, Kurul her yıl iklim değerlerine göre, her şehir için müteakip yılın mevsimsel yoğunluğunu karşılayacak dengeleme amaçlı depolama miktarlarını tayin etmeye ve gerekli tedbirleri almaya yetkilidir.

2) Serbest tüketicilere toptan gaz satışı yapan tüzel kişiler, bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip müşterilerine mevsimlik, günlük ve saatlik esneklik limitleri dahilinde gaz girişini sağlamak mecburiyetindedir. Toptan satıcıların gerekli arz ve depolama kapasitelerine ulaşması zorunlu olup, ayrıca lisansın verildiği tarihten itibaren beş yıllık bir süre içinde gerekli depolama tedbirlerini almak zorundadır. Bu amaçla depolama şirketleri ile yapacakları kira sözleşmelerini Kuruma ibraz ederler. Bu süre, ülkedeki depolama tesislerinin yeterli düzeye ulaşmaması halinde uzatılabilir.

3) Doğal gaz toptan satışı yapan tüzel kişiler, Kurum tarafından öngörülen süre içerisinde beklenen talebi karşılayabilecek iletim, depolama ve sistemi dengeleyici kapasiteleri sağlamak zorundadır.

4) Toptan satış şirketi, ithalatçı şirket veya ihracatçı şirket veya serbest tüketici veya dağıtım şirketi ile satış sözleşmeleri yapar ve fiyatları serbestçe belirler. Ticari gizliliği olan bilgiler Kurum hariç üçüncü taraflara açıklanamaz ve suistimal edilemez.

5) Toptan satış şirketlerinin, doğal gaz ithalatı yapabilmesi için ithalatçı lisansı alması zorunludur.

6) Toptan satış şirketlerinin her birinin bir yıl içinde satışını gerçekleştirdikleri toplam gaz miktarı, Kurumca cari yıla ilişkin belirlediği ulusal tüketim tahmininin yüzde yirmisini geçemez.

7) Toptan satış şirketleri, bölgesel sınırlama getirilmeksizin yurt genelinde satış yapabilir.

f) Doğal gazın ihracı: İthal edilmiş veya yurt içinde üretilmiş doğal gazı yurt dışına ihraç etmek isteyen tüzel kişiler, Kuruldan ihracatçı lisansı alır. Lisans almak isteyen şirketlerin çıkarılacak yönetmeliklerde belirtilen şartların yanında;

1) Teknik ve ekonomik yeterliğe sahip olduğunu göstermesi,

2) Doğal gazı, hangi ülkeye ve hangi taşıma vasıtaları ile ihraç edeceğini bildirmesi,

3) İhraç nedeniyle sistemin işleyişini ve ülke ihtiyacını aksatmayacağını ve ayrıca sistemin emniyetini ihlal ettiği durumlarda, meydana gelen zarar ve ziyarı tazmin edeceğini garanti etmesi ve bu hususta meydana gelebilecek zarar ve ziyarı karşılamak üzere zorunlu sigorta yapması,

Şartları aranır.

Ancak, transit hatları işleten iletim şirketleri, bu bendin (3) numaralı alt bendinde belirtilen garanti şartından muafır.

g) Doğal gazın şehir içi dağıtımı: Şehir içi doğal gaz dağıtım hizmeti, Kurum tarafından açılacak ihaleyi kazanan şirkete mahalli doğalgaz dağıtım şebekesinin mülkiyeti de dahil olmak üzere şehrin gelişmişlik düzeyi, tüketim kapasitesi ve kullanıcı sayısı gibi hususlar dikkate alınarak Kurum tarafından belirlenecek lisans süresi için verilir.

Kurumun belirli bir şehir için açacağı ihale, Resmi Gazete'de ilan edilir. Şirketlerin ihaleye katılmak için vereceği teklifler, çıkarılacak yönetmeliklerde belirtilen usul ve esaslara göre değerlendirilerek ihaleyi kazanan şirkete dağıtım lisansı verilir ve şirket o şehirde dağıtım faaliyetlerini gerçekleştirmeye yetkili dağıtım şirketi unvanını alır.

(Ek paragraf: 10/9/2014-6552/114 md.) Doğal gaz iletim hatları BOTAŞ tarafından inşa edilmiş olan şehirlerde, 3 defa dağıtım lisansı ihalesine çıkıldığı hâlde istekli çıkmaması durumunda, ilgili il özel idaresi veya belediye tarafından kurulacak anonim şirketin başvurusu hâlinde Kurum tarafından dağıtım lisansı verilir ve şirket o şehirde dağıtım faaliyetlerini gerçekleştirmeye yetkili dağıtım şirketi unvanını alır.

Dağıtım lisansı alan tüzel kişiler, bu Kanunda dağıtım lisansı ile ilgili hükümlere ve Kurumca belirlenecek usul ve esaslara uymakla yükümlüdür. Dağıtım lisansı alan tüzel kişi, mülkiyetinde olacak dağıtım şebekesini lisans süresi sona ermeden başka bir tüzel kişiye satabilir.

Lisans süresi sona eren dağıtım şirketi, lisans süresinin tamamlanmasından bir yıl önce, söz konusu şehir için dağıtım lisansının yenilenmesini Kurumdan talep etmesi halinde Kurul, şirketin ekonomik ve teknik gücünü, hizmet kalitesini, abonelerinin memnuniyetini, Kurumca çıkarılacak yönetmeliklerde belirtilecek diğer hususları dikkate alarak ikinci kez dağıtım lisansı verebilir. Lisans sahibinin lisans süresi yukarıda belirtilen nedenlerle uzatılmadığı takdirde, Kurum ilgili şehir için yeniden ihale açar ve mevcut şebekenin işletme ve mülkiyeti için en uygun teklifi veren tüzel kişiye dağıtım lisansını verir. Şebekenin bedeli Kurum tarafından tahsil edilerek önceki lisans sahibine ödenir.

Kurum, mülkiyet sahibi dağıtım şirketinin dağıtım faaliyetlerini yönlendirir, denetler, izler ve gerektiğinde bu hizmetleri, masrafları dağıtım şirketine ait olmak üzere, bu Kanuna tabi sertifika sahibi gerçek ve tüzel kişilerden satın alabilir. Doğal gazın şehir için dağıtımına ait ihale usul ve esasları, değerlendirme kriterleri ve lisansla bulunması gereken diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Kuruldan dağıtım lisansı alan şehir için dağıtım şirketi, yetki aldığı şehirde bulunan belediye veya belediye şirketini sermaye koyma şartı aramaksızın, yüzde on nispetinde dağıtım şirketine ortak olmaya davet etmek zorundadır. Bu sermaye oranı, bedeli ödenmek kaydıyla en fazla yüzde on oranında artırılabilir. Ancak bu artış Hazineye borcu bulunmayan ve ilave kredi talep etmeyen veya Hazineye olan kredi borçlarını tasfiye ettikten sonra, bu amaçla Hazine garantili kredi sağlamaması kaydıyla mümkün olabilir.

Kurum, belediye veya belediye şirketinin hisse almaması veya en az bir yönetim kurulu üyeliğine hak kazanılmayacak oranda hisse alması halinde, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 275 inci maddesine göre belediyeye şirket yönetim ve denetim kurullarında temsil hakkı verecek düzenlemelerin yapılmasını, şehir için dağıtım şirketinden isteyebilir.

Dağıtım şirketlerinin yükümlülükleri:

1) Doğal gaz dağıtım şirketleri, dağıtım şebekeleri için sevkiyat kontrol merkezi kurarlar. Ancak, Kurum tarafından tüketim kapasitesinin yetersiz olduğu belirlenen şehirlerde bu şart aranmaz.

2) Dağıtım şirketleri sorumluluk alanlarında bulunan tüketicilerin talep etmesi halinde, bu tüketicileri sisteme bağlamakla yükümlüdür. Ancak bağlantı yapma yükümlülüğü, şirketin tasarrufu altındaki sistemin bağlantı yapmaya imkan veren kapasitede olmasına ve tüketicinin de kendi üzerine düşen ve dağıtım yönetmeliğinde öngörülen işlemleri yapmasına ve belirleyeceği usul ve esaslara göre, bağlantının teknik ve ekonomik olarak gerçekleşmesinin mümkün olmasına bağlıdır. Bu konuda ihtilaf olması halinde bağlantının teknik ve ekonomik olup olmadığına Kurul karar verir.

3) Bağlama talebi reddedilen kullanıcı durumu Kuruma bildirir. Kurul dağıtım şirketinin konu hakkındaki savunmasını aldıktan sonra, bu maddede belirtilen esasların ihlal edildiğinin tespit edilmesi halinde, şirket Kurulun konu hakkında vereceği karara uymak zorundadır.

4) Dağıtım şirketleri, konut, ticarethane ve sanayi dahil tüketicileri doğal gaz kullanmak için yaptıkları veya mevcut olan iç tesisatı kendi teknik personeline veya kendi adına çalışan denetim şirketlerine kontrol ettirebilir. İç tesisatın, yayımlanacak iç tesisat yönetmeliğine uygun olmadığının tespiti halinde, şirket gaz vermeyi reddedebileceği gibi vermekte olduğu gazı da kesebilir. Tüketicinin tesisatı uygun hale getirip tekrar başvurması halinde, aynı işlemler tekrarlanır. İç tesisatta yapılacak izinsiz tadilat, uygunsuz ve kötü kullanım, yanlış ve bozuk ekipman kullanılması, proje dışı tesisat yapımı ile tesisatın bakımsızlığı nedeniyle doğabilecek zarar ve ziyanlardan dağıtım şirketleri sorumlu değildir.

5) **(Değişik: 4/6/2016-6719/9 md.)** Dağıtım şirketleri, yurt çapında sadece iki şehirde lisans sahibi olabilir. Ancak, bu sayı şehirlerin gelişmişlik durumu, tüketim kapasitesi ve kullanıcı sayısı gibi hususlar dikkate alınarak Kurul kararıyla artırılabilir. Dağıtım şirketlerinin belirlenmiş dağıtım bölgesi kapsamı, teknik ve ekonomik gerekler dikkate alınarak il sınırlarını aşmayacak şekilde Kurul tarafından ihale edilmeksizin yeniden belirlenebilir veya genişletilebilir. Dağıtım bölgesi kapsamında olmayan bir şehrin bulunduğu il sınırı içerisinde faaliyet gösteren dağıtım şirketlerinin ilgili şehir için dağıtım bölgesi genişletme talebi olmaması hâlinde, Kurul tarafından uygun görülmesi hâlinde ilgili şehir için dağıtım lisansı ihalesi yapılabilir. İlgili şehir için aynı il sınırı içerisinde faaliyet gösteren birden fazla dağıtım şirketinin genişleme talebinde bulunması hâlinde, Kurul tarafından dağıtım bölgesinin tamamındaki toplam abone sayısı daha fazla olan dağıtım şirketine öncelik verilir. Kurul, nüfus yoğunluğuna göre bir şehri, sınırları belirlenmiş birden fazla dağıtım bölgesine ayırabilir ve her bölgeyi ayrı ayrı ihale edebilir. Doğal gaz dağıtım şirketleri, lisanslarında belirtilen dağıtım bölgesi kapsamında doğal gaz dağıtım faaliyeti yapmakla yetkili olup, dağıtım bölgesi kapsamında bulunan şehirlerin imarlı alanlar bütününde dağıtım faaliyeti yapmakla yükümlüdür.

6) **(Ek: 4/6/2016-6719/9 md.)** Dağıtım lisansı sahibi tüzel kişilerin talep etmesi ve Kurulun teknik ve ekonomik olarak uygun bulması durumunda dağıtım bölgeleri tek bir lisans altında birleştirilebilir veya mevcut dağıtım bölgeleri birden fazla lisans sahasına bölünebilir. Dağıtım şirketlerinin birleşme taleplerine ilişkin başvuruların değerlendirilmesinde, işletme verimliliği açısından şebeke bütünlüğü ve bölgesel yakınlık dikkate alınır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Kurul tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

7) **(Ek: 18/ 6/ 2017-7033/ 61 md.)** Doğal gaz dağıtım şirketleri, organize sanayi bölgelerinin talebi ve muvafakati ile organize sanayi bölgeleri için şebeke ve bağlantı hattı yatırımları yaparak organize sanayi bölgelerinde dağıtım faaliyeti gerçekleştirebilir. Bu faaliyetlerin hangi koşullarda yapılabileceğine ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının görüşleri alınarak Kurul tarafından belirlenir. Dağıtım şirketlerinin belirlenen usul ve esaslara uygun olarak yapacakları yatırımlar ve işletme giderleri tarifelerinde dikkate alınır.

h) Sıkıştırılmış doğal gaz dağıtım ve iletimi: Doğal gazın kuyubaşı, ulusal iletim şebekesi veya şehir içi dağıtım sisteminden satın alınıp sıkıştırılması ve basınçlı kaplara doldurulması, sıkıştırılmış haldeki doğal gazın şehirler arasındaki özel vasıtalarla taşınması ve iletim şebekelerinin ulaşamadığı yerlerde basıncının düşürülerek satılması faaliyetlerini yapacak tüzel kişilerin, bu faaliyetler için Kuruldan lisans almaları zorunludur. Bu faaliyeti yapacak tüzel kişilerin, lisans almak için ilgili yönetmeliklerde yer alan şartlara uymaları yanında, yapacakları faaliyet kapsamında yer alacak tesis ve ekipmanların Türk Standartlarına ve/veya Avrupa Birliğince kabul edilen standartlara uygun ve güvenli olacağını garanti etmesi şartı aranır.

Yapım ve hizmet faaliyetleri

Madde 5 – Doğal gaz piyasasında faaliyet gösterecek ithalatçı şirket, ihracatçı şirket, iletim şirketi, depolama şirketi, dağıtım şirketi, toptan satış şirketi ve serbest tüketiciler, Kurumdan sertifika almış gerçek ve tüzel kişiler ile yapım ve hizmet sözleşmesi imzalayabilir. Doğal gazla ilgili herhangi bir yapım ve hizmet faaliyeti, sertifika sahibi olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilemez.

İç tesisat ve servis hatları ile ilgili sertifikalar Kurum adına ve Kurum tarafından yetkilendirilen resmi veya özel şirketler ile şehir içi dağıtım şirketlerince verilir. Gerçek ve tüzel kişilerin, sertifika almak için Kuruma yapacakları başvurulara altmış gün içerisinde Kurum tarafından cevap verilir.

Sistemle ilgili ;

- a) Fizibilite, etüt, proje, müşavirlik, kontrol ve denetleme,
- b) Yapım,
- c) Servis, bakım ve onarım,

Gibi hizmetleri yapacak olanlar da yapacakları faaliyetler için, Kurumdan sertifika almak zorundadır. Yapım ve hizmet faaliyeti yapmak isteyenler, Kurum tarafından hazırlanacak yönetmelige göre Kuruma başvurur. Söz konusu yönetmeliğin öngördüğü yeterlik şartlarını taşıyanlara sertifika verilir.

Yapım ve hizmet faaliyetinde bulunacak gerçek veya tüzel kişiler, Kurumca hazırlanan yönetmelik ve yayımlanacak tebliğlere uygun faaliyet göstermek zorundadır.

Yapım ve hizmet alanında faaliyet göstermek üzere iç tesisat ve servis hatları alanında dağıtım şirketlerinden sertifika almış olanlar, dağıtım şirketleri tarafından denetlenir. Ancak tüketicilerin başvurması halinde, Kurum tarafından da denetlenebilir. Tüketicilerin Kuruma başvurma usul ve esasları yönetmelik ile düzenlenir.

Lisans ve sertifikaların genel esasları

Madde 6 – Bu Kanun kapsamında Kurul tarafından verilecek lisans ve sertifikaların tabi olacağı usul ve esaslar ile lisans ve sertifikalarda yer alacak asgari hükümler şunlardır:

a) Lisans ve sertifikaların tabi olacağı usul ve esaslar:

1) Piyasa faaliyetleri ile iştigal edecek tüzel kişiler, faaliyetlerine başlamadan önce, her bir faaliyet için ve söz konusu faaliyetlerin birden fazla tesiste yürütülecek olması halinde, her tesis için ayrı ayrı lisans almak zorundadır.

2) Birden fazla lisansa sahip olan aynı tüzel kişi veya aynı faaliyeti birden fazla tesiste yürüten tüzel kişiler, lisansa tabi her faaliyet veya tesis için ayrı ayrı muhasebe kayıtları tutmak zorundadır.

3) Lisans veya sertifika başvuru usul ve esasları, lisans ve sertifika sahibi tüzel kişilerin hak ve yükümlülükleri, lisans sahibinin haklarının temliki, lisans tadili, süreleri, süre uzatımı ve sahibi tarafından lisans veya sertifikadan vazgeçilmesi halleri ile faaliyetin türü ve iletim, dağıtım ve depolaması yapılan doğal gaz miktarına göre belirlenecek lisans ve sertifika bedelleri yönetmelikle düzenlenir.

- 4) Lisanslar ve sertifikalar bir defada en az on, en fazla otuz yıl süre ile verilir.
- 5) Tüzel kişiler, Kurul tarafından belirlenen lisans ve sertifika alma, yenileme, tadil, suret çıkartma, sertifika ve yıllık lisans bedellerini Kuruma ödemek zorundadır.
- 6) Lisans sahibi tüzel kişiler; tesislerini, yasal defter ve kayıtlarını, Kurul denetimine hazır bulundurmak, Kurul tarafından talep edildiğinde denetime açmak ve Kurumun faaliyetlerini yerine getirebilmesi için ihtiyaç duyacağı her türlü bilgi ve belgeyi zamanında Kurula vermek zorundadır.
 - b) Lisanslarda asgari olarak yer alacak hükümler:
 - 1) Lisans kapsamında hizmet verilecek gerçek ve tüzel kişilere dair gruplar veya kategoriler ile yürütülecek faaliyet türlerini belirleyen hükümler.
 - 2) Bir dağıtım ya da iletim lisansı sahibinin, gerçek ve tüzel kişilere, aynı kapasiteye sahip sistem kullanıcıları arasında ayırım gözetmeksizin sisteme erişim ve sistemi kullanım imkanı sağlayacağına dair hükümler.
 - 3) Bu Kanunda yer alan fiyatlandırma esaslarını tespit etmeye, piyasa ihtiyaçlarını dikkate alarak, abonelere yapılan doğal gaz satışında uygulanacak fiyatlandırma esaslarını tespit etmeye ve bu fiyatlarda enflasyon nedeniyle ihtiyaç duyulacak ayarlamalara ilişkin formülleri uygulamaya dair yöntemler ve bunların denetlenmesine dair hükümler.
 - 4) Lisans sahibinin Kurula tam ve doğru bilgi vermesini ve abonelere yapılan satışlar açısından; dağıtım lisansı sahibinin doğal gaz alımlarını en ekonomik kaynaktan yapmasını ve gerektiğinde yaptığı alımlarda en ekonomik alımı yaptığını kanıtlamasını sağlayacak hükümler.
 - 5) Yönetmelik uyarınca, hizmet maliyetlerinin yansıtılmasına dair kurallar ile işletme kayıplarını asgariye indirecek önlemlerin uygulanmasına dair esasları içeren hükümler.
 - 6) Lisansın iptali ve sona ermesine ilişkin hükümler.
 - 7) Lisansla değişiklik yapılmasına ilişkin hükümler.
 - 8) Lisans sahibinin Kuruma ödemekle yükümlü olacağı bedeller ve ödeme koşullarına ilişkin hükümler.
 - 9) Lisans sahibine ait veya kullanımındaki tesis ve/veya tesislerin gerektiğinde lisans amaçları doğrultusunda başkalarına kullanırılması koşullarına ilişkin hükümler.
 - 10) Lisans sahibinin Kurul tarafından verilen tüm talimatlara uyma yükümlülüklerine ilişkin hükümler.
 - 11) Lisans kapsamında, Kuruldan izin alınmaksızın yapılabilecek faaliyetlere ilişkin hükümler.
 - 12) Lisans kapsamındaki faaliyetler ile ilgili uyumsuzlukların hangilerinin Kurul tarafından çözüleceğine ilişkin hükümler.
 - 13) Lisansla yer alan hak ve yükümlülüklerin hangi süre, koşul ve hallerde geçersiz olacağına ilişkin hükümler.
 - 14) Hizmetin teknik gereklere göre yapılmasını sağlayacak hükümler.

- c) Sertifikalarda asgari olarak;
- 1) Sertifika kapsamında hizmet verilecek gerçek ve tüzel kişilere dair gruplar veya kategoriler ile yürütülecek faaliyet türlerini belirleyen hükümler,
 - 2) Sertifika iptali ve sona ermesine ilişkin hükümler,
 - 3) Sertifikada değişiklik yapılmasına ilişkin hükümler,
 - 4) Sertifika sahibinin Kuruma ödemekle yükümlü olacağı bedeller ve ödeme koşullarına ilişkin hükümler,
 - 5) Sertifika sahibinin Kurul tarafından verilen tüm talimatlara ve yönetmeliklere uyma yükümlülüklerine ilişkin hükümler,
 - 6) Sertifika kapsamında, Kuruldan izin alınmaksızın yapılabilecek faaliyetlere ilişkin hükümler,
 - 7) Sertifika kapsamındaki faaliyetleri ile ilgili uyumsuzlukların hangilerinin Kurul tarafından çözüleceğine ilişkin hükümler,
 - 8) Sertifikada yer alan hak ve yükümlülüklerin hangi süre, koşul ve hallerde geçersiz olacağına ilişkin hükümler,
 - 9) Faaliyetlerin teknik gereklere göre yapılmasını sağlayacak hükümler,
- Bulunur.
- d) Lisans veya sertifikaların sona ermesi: Lisans ve sertifikalar Kurul tarafından lisans veya sertifikada belirtilen yöntem uyarınca süreleri uzatılmadığı takdirde, sürelerinin bitiminde veya lisans veya sertifika sahibi gerçek veya tüzel kişinin iflası halinde kendiliğinden, lisans veya sertifika sahibi gerçek veya tüzel kişinin lisans veya sertifikadan vazgeçmeyi istemesi halinde ise ancak Kurul onayı ile sona erer.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

*Rekabetin Korunması ve Geliştirilmesi, Bilgi Verme, Hesap Ayrışımı,
Serbest Tüketicinin Belirlenmesi ve Sisteme Girişte İstisnai Haller
Rekabetin korunması ve geliştirilmesi, bilgi verme ve hesap ayrışımı*

Madde 7 – a) Rekabetin korunması ve geliştirilmesine ilişkin esaslar aşağıda belirtilmiştir:

- 1) 7.12.1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda öngörülen rekabet özgürlüğü, hakim durumun kötüye kullanılmaması, birleşme ve devir almaya ilişkin hususlar, doğal gaz piyasasında faaliyet gösterecek tüzel kişilere de uygulanır.
- 2) Türkiye'deki üretim şirketleri hariç olmak kaydıyla hiçbir tüzel kişi, Kurumun cari yıla ait olarak belirlediği ulusal doğal gaz tüketim tahmininin yüzde yirmisinden fazlasını satamaz. Bu oran, kayıplar düşüldükten sonra kalan net ulusal tüketim miktarından şirketin doğrudan doğruya veya sermayesinin yarısından fazlası kendisine ait şirketler vasıtasıyla tükettiği gaz miktarı tenzil edilerek bulunur. Bu oranın aşılması halinde Kurum tarafından gerekli önlemler alınır.

3) (**Değişik : 9/7/2008-5784/17 md.**) Doğal gaz piyasa faaliyeti yapan herhangi bir tüzel kişi, kendi faaliyet alanı dışında faaliyet gösteren tüzel kişilerden sadece birine iştirak edebilir; ancak ayrı bir şirket kuramaz. İştirak ettiği tüzel kişi üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak o tüzel kişinin sermayesinin veya ticari mal varlığının yarısından fazlasını veya oy haklarının yarısından fazlasını kullanma hakkına ya da denetim kurulu, yönetim kurulu veya tüzel kişiyi temsile yetkili organların üyelerinin yarısından fazlasını atama hakkına ya da işlerini idare etme hakkına sahip olamaz. Kendi faaliyet alanında, faaliyet gösteren hiçbir tüzel kişiye iştirak edemez ve şirket kuramaz. BOTAŞ'ın mevcut iştirakleri, uluslararası projeler için kurulacak şirketleri ve gerçekleştireceği iştirakleri için bu madde hükmü uygulanmaz.

(**Ek paragraf: 4/6/2016-6719/10 md.**) Ancak, belirli şartları sağlayan dağıtım lisansı sahibi tüzel kişilerin teknik ve ekonomik gerekçeleri dikkate alınarak Kurul tarafından uygun bulunması hâlinde kendi faaliyet alanında faaliyet gösteren tüzel kişilerden sadece birine iştirak etmesi mümkündür. İştirake ilişkin şartlar ve uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Kurul tarafından hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.

b) Doğal gaz piyasasında faaliyet gösteren tüzel kişiler yaptıkları faaliyetle ilgili konularda, bilgi vermekle yükümlüdürler. Verilecek bilgilerin kapsamı ve bilgi verilecek merciler aşağıda belirtilmiştir.

1) Doğal gaz iletim ve sevkiyat kontrolü yapan iletim şirketleri, LNG tesisi ve yeraltı depolama tesisi işleten depolama şirketleri, şehir içi doğal gaz dağıtım faaliyeti yapan dağıtım şirketleri, doğal gaz temin eden üretim ve ithalat şirketleri, kendileriyle aynı alanda faaliyet gösteren diğer şirketlere, yaptıkları faaliyetlerin doğal gaz sisteminin emniyetli ve verimli işlenmesini teminen yeterli bilgi vermekle yükümlüdürler.

2) Bu maddede belirtilen bilgilerin kapsamı, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra, Kurumun öncelikle çıkaracağı yönetmeliklerde belirlenecektir.

3) Doğal gaz piyasasında faaliyet gösteren taraflar ticari yönden hassas bilgi ve belgeleri gizli tutmakla yükümlüdür. Ancak, Rekabet Kurumu ve Kurumun yapacağı soruşturmalar nedeniyle, ilgililere verecekleri bilgilerden dolayı sorumlu tutulamaz.

4) Doğal gaz piyasasında faaliyet gösteren tüzel kişiler, doğal gaz alım-satımı sırasında bizzat edindikleri veya denetleyen, denetlenen veya bağlı tüzel kişiler vasıtasıyla edindikleri gizli bilgileri, kendi menfaatleri veya kendilerine bağlı firmalar yararına kullanamaz.

c) Doğal gaz piyasasında birden fazla konuda faaliyet gösteren tüzel kişilerin muhasebe ayarışmalarını yapmaları zorunludur.

d) Dağıtım şirketlerinin bir yıl içerisinde dağıtacakları gazın en fazla yüzde ellisini bir tüzel kişiden satın almaları esas olup, Kurul rekabet ortamı oluşmasını dikkate alarak bu miktarı artırmaya veya azaltmaya yetkilidir.

Serbest tüketicinin belirlenmesi ve sisteme girişte istisnai haller

Madde 8 – a) Serbest tüketiciler aşağıdaki sınıflamaya göre belirlenir.

1) Satın aldığı yıllık doğal gaz miktarı bir milyon metreküpten daha fazla olan tüketiciler ve kullanıcı birlikleri,

2) Elektrik enerjisi üretimi için gaz satın alan şirketler,

3) Elektrik ve ısı enerjisi üreten kojenerasyon tesisleri,

4) Üretim faaliyetinde kullanılmak üzere, Türkiye’de doğal gaz üreten üretim şirketleri, Serbest tüketici statüsündedir. Ancak Kurul, bütün tüketiciler serbest tüketici oluncaya kadar her yıl serbest tüketici olma sınırını yeniden belirleyecektir.

Kurul, bu maddede belirtilen sınıflamaların uygulanmasını yakından takip eder. Dağıtım şirketlerinin, sorumluluk alanları haricinde bulunan abonelere, doğal gaz temin etme zorunlulukları yoktur. Toptan satış şirketleri bu tüketicilere doğal gaz satıp satmamakta serbesttir.

b) Kurul, sadece lisans verilme aşamasında olmak üzere, şehirlerin gelişmişlik durumu, gaz tüketimi ve şehirlerde alt yapı yatırımlarının teşvik edilmesi amacıyla, serbest tüketici olmak için aranan yıllık tüketim miktarının sınırını tespit etmeye yetkilidir. Doğal gaz piyasa faaliyeti yapan tüzel kişiler bu Kanunda belirtilen sisteme giriş koşullarına göre sisteme bağlantı yapmak isteyenlerin sisteme girişine müsaade etmekle yükümlüdür.

Doğal gaz piyasa faaliyeti yapan tüzel kişiler, sisteme giriş için talepte bulunan diğer tüzel kişiler ve serbest tüketicilerin sisteme giriş taleplerini, ancak yeterli kapasiteye sahip olamama veya bu kişilerin sisteme girişleri halinde yükümlülüklerini yerine getiremeyecekleri veya mevcut sözleşmeleri nedeniyle ciddi mali ve ekonomik tazminatlara mahkûm olabilecekleri durumlarda kabul etmeyebilir.

Kapasitesizlik veya hizmet yükümlülükleri veya mevcut sözleşmeler nedeniyle, meydana gelen ciddi ekonomik güçlükler yüzünden sisteme giriş talebinin reddedilmesi halinde, durum gerekçeleriyle birlikte derhal Kuruma bildirilir.

Kurul, kapasite veya bağlantı yokluğu veya başka bir engel olup olmadığını, bu Kanun ve çıkarılacak yönetmeliklerde belirtilen kriterlere göre araştırarak üç ay içerisinde kararını taraflara bildirir.

Sisteme giriş talep eden kullanıcının kapasite veya bağlantı yokluğu durumunu bertaraf etmek amacıyla gerekli masrafları yüklenmesi halinde sisteme giriş reddedilemez.

Piyasada faaliyet gösteren tüzel kişilerin mevcut sözleşmelerinde yer alan hükümlerden kaynaklanan ciddi ekonomik ve mali güçlükler nedeniyle sisteme girişin reddedilmesi halinde, iletim şirketi imzaladığı sözleşme nedeniyle, zor durumda kalan diğer tüzel kişinin Kuruma başvurması üzerine, Kuruldan sisteme giriş mecburiyetini geçici olarak kaldırmasını talep edebilir ve gerekli bilgilerle birlikte sorunun çözümü için planladığı önlemleri Kurula sunar. Kurul, iki ay içinde talep konusunda yapılacak işlem hakkında karar verir.

Ancak, sisteme giriş mecburiyetinin geçici olarak kaldırılması talebinin Kurul tarafından reddedilmesi halinde, iletim şirketi talepte bulunan gerçek ve tüzel kişiyi sisteme bağlamaya mecburdur.

İKİNCİ KISIM
Çeşitli Hükümler
BİRİNCİ BÖLÜM
Yaptırımlar ve Yaptırımların Uygulanmasındaki Usul, Ön Araştırma,
Soruşturma ve Dava Hakkı ile Tarifeler

Yaptırımlar ve yaptırımların uygulanmasındaki usul ⁽¹⁾

Madde 9 – (Değişik: 23/1/2008 – 5728/491 md.)

Kurul, doğal gaz piyasasında faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişilere yapacağı yazılı ihtarla rağmen mevzuata aykırı durumlarını devam ettirenlere aşağıdaki yaptırım ve cezaları uygular:

a) Kurul tarafından bilgi isteme veya yerinde inceleme hallerinde; istenen bilgilerin yanlış, eksik veya yanıltıcı olarak verildiğinin saptanması veya hiç bilgi verilmemesi ya da yerinde inceleme imkânının verilmemesi hallerinde, üçyüzübin Türk Lirası idarî para cezası verilir ve yedi gün içinde bilgilerin doğru olarak verilmesi veya inceleme imkânının sağlanması ihtar edilir. Ancak, kolay giderilebilecek kusurlu haller için ilgili gerçek ve tüzel kişilerden belgelerin doğru olarak verilmesi veya inceleme imkânının sağlanması istenir.

b) Bu Kanun hükümlerine ve çıkarılan yönetmelik, talimat ve tebliğlere aykırı hareket edildiğinin saptanması halinde, üçyüzbin Türk Lirası idarî para cezası verilir ve otuz gün içinde aykırılığın giderilmesi ihtar edilir.

c) Lisans veya sertifika genel esasları ve yükümlülüklerinden herhangi birisinin yerine getirilmediğinin saptanması halinde, üçyüzübin Türk Lirası idarî para cezası verilir ve otuz gün içinde düzeltilmesi ihtar edilir.

d) Lisans veya sertifika müracaatında ve bunların verilmesinde aranan şartlar konusunda, gerçek dışı belge sunulması veya yanıltıcı bilgi verilmesi veya lisans veya sertifikada öngörülen hususları etkileyecek şartlardaki değişikliklerin Kurula bildirilmemesi halinde, beşyüzbin Türk Lirası idarî para cezası verilir ve otuz gün içinde düzeltilmesi ihtar edilir.

e) Lisans müracaatı sırasında iştirak ilişkisi konusunda yanıltıcı bilgi verilmesi veya faaliyet süresi boyunca iştirak ilişkisi yasağın aykırı davranışta bulunulması halinde, beşyüzbin Türk Lirası idarî para cezası verilir ve otuz gün içerisinde iştirak ilişkisinin düzeltilmesi ihtar edilir.

f) Piyasada lisans kapsamı dışında faaliyet gösterildiğinin saptanması halinde, altıyüzbin Türk Lirası idarî para cezası verilir ve on beş gün içinde kapsam dışı faaliyetin veya aleyhe faaliyetin durdurulması ihtar edilir.

g) Lisans veya sertifikanın verilmesine esas olan şartların, faaliyetlerin yürütülmesi sırasında ortadan kalktığına saptanması halinde lisans veya sertifika iptal edilir. Ancak, bu şartların baştan mevcut olmadığına saptanması halinde ise lisans veya sertifikanın iptali yanında ayrıca altıyüzbin Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Yukarıdaki idarî para cezalarını gerektiren fiillerin ihtarla rağmen düzeltilmemesi veya tekrarlanması hallerinde idarî para cezaları her defasında bir önceki cezanın iki katı oranında artırılarak uygulanır. Bu cezaların verildiği tarihten itibaren iki yıl içinde idarî para cezası verilmesini gerektiren aynı fiil işlenmediği takdirde önceki cezalar tekrarda esas alınmaz. Ancak, aynı fiil iki yıl içinde işlendiği takdirde, artırılarak uygulanacak idarî para cezasının tutarı cezaya muhatap tüzel kişinin bir önceki mali yılına ilişkin bilançosundaki safi satış hasılatının yüzde yirmisini aşamaz. Cezaların bu düzeye ulaşması halinde, Kurul lisans veya sertifikayı iptal edebilir.

Bir lisans veya sertifikanın iptali halinde, yeni bir lisans veya sertifika verilene kadar, verilen hizmetin aksamaması için Kurul gereken önlemleri alır.

(1) Bu maddede yer alan para cezası miktarlarının 1/1/2020 tarihinden itibaren uygulanması ile ilgili olarak Kanunun sonundaki tabloya bakınız.

Doğal gaz şehir içi dağıtım lisansının iptal edilmesinin zorunlu hale gelmesi durumunda Kurul hizmetin aksamaması için gerekli tedbirleri önceden almak suretiyle, lisansı iptal eder. Dağıtım şebekesinin mülkiyetini elinde bulunduran lisans sahibinin nam ve hesabına yüz yirmi gün içerisinde ilgili şebekenin satışı ve yeni lisans sahibinin belirlenmesi için ihaleye çıkarılır. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar yönetmeliklerde belirlenir.

Bu maddede düzenlenen tüm idarî para cezaları hiçbir şekilde ilgili cezayı ödeyen tüzel kişi tarafından hazırlanacak tarifelerde maliyet unsuru olarak yer almaz.

Ön araştırma, soruşturma ve dava hakkı

Madde 10 – Kurul, re'sen veya kendisine intikal eden ihbar veya şikayetler üzerine doğrudan soruşturma açılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespiti için ön araştırma yapılmasına karar verir.

Ön araştırma ve soruşturmada takip edilecek usul ve esaslar yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenlenir.

(Değişik üçüncü fıkra: 2/7/2012 –6352/66 md.) İdari yaptırım kararlarına karşı yetkili idare mahkemesinde dava açılabilir. Kurul kararlarına karşı açılan her türlü dava öncelikli işlerden sayılır.

Tarifeler

Madde 11 – Bu Kanun kapsamında Kurulca onaylanmak üzere düzenlenen tarifeler, tarifelerin belirlenmesi ve uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar şunlardır:

1) Bağlantı Tarifeleri: Kurumca belirlenecek bağlantı tarife esasları, ilgili bağlantı anlaşmalarına dahil edilecek olan ve iletim sistemi ya da bir dağıtım sistemine bağlantı için eşit durumda olan serbest tüketiciler arasında ayırım yapılmaması esasına dayalı hükümleri ve şartları içerir. Fiyatlar, bu esaslar dahilinde taraflarca serbestçe belirlenir. Abonelere Kurum ve dağıtım şirketi arasında belirlenen sabit bağlantı tarifeleri uygulanır.

2) İletim ve Depolama Tarifesi: Kurum, iletim ve sevkiyat kontrolüne ait tarifeleri belirler. Tarifelerde iletim mesafesi, iletilen gaz miktarı ve öngöreceği diğer faktörleri dikkate alır.

İletim ve sevkiyat kontrol hizmeti yapan tüzel kişiler tarifelerini Kurum tarafından belirlenecek süre içerisinde Kuruma bildirirler. Kurum, bildirilen tarifelerden ve bu maddede yer alan esaslardan hareketle yeni tarifeleri belirler.

Kurum tarafından hazırlanacak olan iletim tarifesi üretilen, ithal veya ihraç edilen doğal gazın nakli için iletim şebekesinden yararlanan eşit durumda olan tüm kullanıcılar arasında fark gözetmeksizin uygulanacak fiyatları, hükümleri ve tarife şartlarını içerir.

Kurum, transit doğal gaz iletiminin teşvik edilmesi amacıyla transit iletim tarifelerini yurt içi iletim tarifelerinden farklı usul ve esaslara göre tespit etme yetkisine sahiptir.

Depolama tarifeleri depolamacı şirketler ile depolama hizmeti alan tüzel kişiler arasında serbestçe belirlenir.

İletim ve depolama şirketleri ekonomik, verimli ve güvenli işletmecilik hizmeti verdiklerini Kuruma göstermek zorundadırlar.

3) Toptan Satış Tarifesi: Kurum doğal gaz satış tarifelerinde esas alınacak unsurlar ve şartları belirler. Satış fiyatları ise, bu esaslar dahilinde doğal gaz alım satımı yapan taraflarca serbestçe belirlenir.

4) Perakende Satış Tarifesi: Dağıtım şirketleri en ucuz kaynaktan gaz temin ettiklerini, verimli ve güvenli işletmecilik yaptıklarını ispat etmek zorunda olup, lisans süresi içerisinde de bu yükümlülüğe uymak zorundadır. Dağıtım şirketinin birim gaz alım fiyatı, birim hizmet bedeli, amortisman bedelleri ve diğer faktörlerden meydana gelecek olan perakende satış fiyatları ve tarife esasları Kurumca belirlenir. Belirlenen perakende satış fiyatının dışında tüketicilerden herhangi bir ad altında ücret talep edilemez. Perakende satış tarifeleri enflasyon ve diğer hususlar göz önüne alınarak, dağıtım şirketlerinin Kuruma başvurması halinde yeniden tespit edilebilir. Kurum bu fiyatların tespitinde hizmet maliyeti, yatırıma imkân sağlayacak makul ölçüde kârlılık ve piyasada cari olan doğal gaz alış fiyatlarını ve benzeri durumları dikkate alır. Kurulun onayladığı tarifelerin hüküm ve şartları, bu tarifelere tâbi olan tüm gerçek ve tüzel kişileri bağlar.

Bir gerçek veya tüzel kişinin bu Kanunda öngörülen ödemelerden herhangi birini yapmaması halinde, söz konusu hizmetin durdurulmasını da içeren usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(Değişik paragraf: 9/7/2008-5784/18 md.) Bu maddede belirtilen esaslar doğrultusunda Kurum, bütün tarife türleri için tarifeler yönetmeliği hazırlar. Bu yönetmelik çerçevesinde, ilgili tüzel kişilerce tarife önerileri hazırlanır ve Kuruma sunulur. Kurum ilgili tüzel kişilerin mali verileri ve tarife önerileri ile piyasa verilerinden hareketle tarifeleri belirler. İlgili tüzel kişiler, Kurul tarafından onaylanan tarifeleri uygular. Tarife esasları ve limitleri Kurumca enflasyon ve diğer hususlar göz önüne alınarak yeniden ayarlanabilir.

İthal ve yerli doğal gazın ithal ve satışında Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu mevzuatına ilişkin hükümler uygulanmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Diğer Hükümler, Değiştirilen, Kaldırılan ve Uygulanmayacak Hükümler

Diğer hükümler

Madde 12 – a) Kamulaştırma; bu Kanunda öngörülen faaliyetlerin gerektirmesi halinde, 4.11.1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununda belirtilen esaslar dahilinde kamulaştırma yapılır. Bu konuda Kurulca verilecek lüzum kararı, kamu yararı kararı yerine geçer ve müteakip işlemler Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür.

Kamulaştırılan taşınmazın mülkiyeti Hazineye; kullanma hakkı kamulaştırma bedelini ödeyen tüzel kişiye ait olur. Kullanma hakları, ilgili lisans veya sertifikanın bir cüz'ü olup geçerliliği bunların geçerlilik süresi ile sınırlıdır.

Lisans veya sertifikanın sona ermesi veya iptali halinde, tüzel kişilerce ödenmiş bulunan kamulaştırma bedelleri iade edilmez.

b) Mülkiyetin gayri ayni haklar ve kiralama; tüzel kişiler, faaliyetleri ile ilgili olarak kamuya ait araziler üzerinde, bedeli ilgili tüzel kişi tarafından ödenmesi suretiyle mülkiyetin gayri ayni hak tesisini ve bu arazilerin kiralanmasını talep edebilir.

Bu istek Kurulca uygun görüldüğünde, Kurum ilgili kanunlar uyarınca ihtiyaca göre intifa, irtifak, üst hakkı veya uzun süreli kiralama yoluna gider.

Bu şekilde elde edilen hakkın bedelini ödeme yükümlülüğü devralan tüzel kişiye aittir. Kullanma hakları, ilgili lisans veya sertifikanın bir cüz'ü olup, geçerliliği bunların geçerlilik süresi ile sınırlıdır.

c) Tebligat; Kurum tarafından bu Kanuna göre yapılacak tebligatlar, 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır.

d) **(Değişik: 9/7/2008-5784/19 md.)** Kurumun para, evrak ve her çeşit malları Devlet malı hükmündedir. Görevleri ile ilgili olarak suç işleyen Kurul Başkanı ve üyeleri ile Kurum personeli kamu görevlileri gibi cezalandırılır. Kurul üyeleri ve personeline karşı işlenen suçlar kamu görevlilerine karşı işlenmiş sayılır. Görevleri ile ilgili olarak suç işleyen Kurul Başkanı ve üyeleri ile Kurum personeli hakkında soruşturma ve kovuşturmalar 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna göre yapılır.

e) BOTAŞ veya doğal gaz piyasa faaliyeti yapmak üzere lisans sahibi olan tüzel kişilerin başvurusu üzerine ilgili idare 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununa göre doğal gazın depolanması, iletimi ve dağıtım hatlarının imar planında önceden tahsis edilmiş olması şartını aramaz ve doğal gaz iletim, dağıtım hatları ile depolama tesislerinin projesi uyarınca imar planına işleyerek gerekli ruhsatları verir.

f) Doğal gazın ithali, satışı, satış fiyatının tespiti ve dağıtımı konusu ile ilgili olarak 1580 sayılı Belediye Kanunu ve 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

g) BOTAŞ'ın doğal gazla ilgili alacakları hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

h) Doğal gaz dağıtımı faaliyeti yapan mevcut kuruluşlarda istihdam edilen T.C. Emekli Sandığına tâbi personelinden, isteyenlerin T.C. Emekli Sandığı ile ilişkileri devam ettirilir.

Değiştirilen, kaldırılan ve uygulanmayacak hükümler

Madde 13 – (a) 8.9.1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 64 üncü maddesi ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

b) 6326 sayılı Petrol Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

c) 2.1.1990 tarihli ve 397 sayılı Doğal Gazın Kullanımı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Elektrik Piyasası Kanununda Yapılan Değişiklikler

Madde 14 – 20 – (20.2.2001 tarihli ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Geçici Hükümler

Geçici Madde 1 –Hazırlık dönemi, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren on iki aylık süreyi ifade eder. Bakanlar Kurulu bu süreyi bir defaya mahsus olmak üzere altı aya kadar uzatabilir.

Hazırlık dönemi kapsamında;

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten evvel alınmış kanuni bir hak, belge, izin veya yetkilendirmeye müsteniden yapılmakta olan doğal gaz piyasa faaliyeti, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en fazla yirmidört ay daha devam edebilir. Anılan faaliyetlerin bu süreden sonra devamı, bu Kanuna göre alınacak izne bağlıdır.

Yapılmakta olan doğal gaz piyasa faaliyetlerinin bu Kanunun hükümleri dairesinde devamına izin verilebilmesi için;

- a) Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yirmi ay içinde Kuruma müracaat edilmesi,
- b) Doğal gaz piyasa faaliyetinde bulunan tüzel kişinin, söz konusu faaliyeti yapmaktan men edilmemiş olması,

Şarttır.

Hazırlık dönemi içerisinde şehirlerde doğal gaz dağıtım yetkisi alacak şirketin ihale suretiyle seçimi, seçilen şirketin izin alınmak üzere Bakanlar Kuruluna sunulması, izin verme sözleşmesinin Bakanlık ile imzalanma prosedürü ve benzer işlemler Bakanlık tarafından hazırlanacak tebliğe göre yapılır. Bakanlık bu konuda BOTAŞ Genel Müdürlüğünü söz konusu işlerin yürütülmesi için görevlendirir. Bakanlık ile izin verilen şirket arasında imzalanacak izin verme sözleşmesi Bakanlar Kurulu onayı ile yürürlüğe girer ve hazırlık döneminin sonunda, Kurum tarafından hazırlanacak mevzuat hükümlerine uymadığı takdirde, Kurul sözleşmeyi mevzuata uygun hale getirebilmek için gerekli değişikliği yaparak dağıtım lisansına dönüştürür. İzin verme sözleşmesi imzalayan dağıtım şirketi bu değişikliğe itiraz edemez.

Hazırlık dönemi sonuna kadar doğal gaz piyasa faaliyetleri yapmak isteyen hiç bir şirkete bu Kanuna göre lisans veya sertifika verilmez.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, hazırlık dönemi içerisinde Kanunun uygulanmasına yönelik uyumsuzlukların halinde veya tereddütlerin giderilmesinde Bakanlık yetkili ve görevlidir.

Geçici Madde 2 – (Değişik birinci fıkra: 16/6/2005-5367/2 md.) (Değişik birinci cümle: 9/7/2008-5784/20 md.) BOTAŞ, bu Kanunun yayımlandığı tarihten sonra ithalatı ulusal tüketimin yüzde yirmisi oranına düşünceye kadar, sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) ithalatı haricinde yeni doğal gaz alım sözleşmesi yapamaz. 2009 yılına kadar toplam yıllık ithalat miktarını yıllık ulusal tüketimin yüzde yirmisine düşürünceye kadar, mevcut doğal gaz alım veya satım sözleşmelerinin kısmi veya bütün olarak tüm hak ve yükümlülükleri ile devredilmesi için istekli olan diğer ithalat lisans yeterlilik sahibi ve satıcı şirketten sözleşme devri hususunda ön onay alan şirketlerin katılacağı devir için BOTAŞ tarafından ihale yapılır. İhalede birinci olan şirketten başlamak üzere satıcı tarafla görüşmek ve yeni sözleşmeyi imzalamaya yönelik satıcı onayını temin etmek üzere BOTAŞ tarafından tüzel kişilere sırayla muvafakat verilir. İlgili tüzel kişi sözleşmenin satıcı tarafı ile devredilecek miktar için, yeni sözleşme yapmasından sonra devir yürürlüğe girer. Ancak ilgili ihalede tüzel kişilerin satıcı tarafla sözleşme yapamaması halinde, ithalat lisans yeterlilik sahibi şirketlerin katılacağı ve kazanan ithalatçı şirketin BOTAŞ'ın, tüm yurt dışı mükellefiyetlerini yerine getirmeyi kabul etmesi ve ikili anlaşmalarla belirlenen doğal gaz alım fiyatının altında olmaması şartıyla miktar devrine imkan tanıyan ayrı ihale yapılır. Hazine garantili sözleşmesi bulunan Yap-İşlet ve Yap-İşlet-Devret Santralleri, Hazine Müsteşarlığına başvurarak ilgili Hazine garantilerinden feragat etmek koşuluyla, doğal gaz alımlarını piyasa koşulları içinde basiretli bir işletmeci gibi davranarak en ekonomik kaynaktan yaptıklarını Kurula ispat etmek ve doğal gaz satın alma maliyetindeki düşüşü elektriğin satış fiyatında bir azalma sağlayacak şekilde yansıtmak zorundadır.

BOTAŞ tarafından her takvim yılında devredilen miktarlar, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte alım taahhüdünde bulunulan toplam doğal gaz miktarının yüzde onundan daha az olamaz.

Ayrıca, BOTAŞ'ın mevcut sözleşmelerinin var olduğu ülkeler dışındaki ülkelerden yapılacak ithalat için yapılacak müracaatlarda Kurul, piyasada rekabet ortamının oluşturulması, mevcut sözleşmelerden doğan yükümlülükleri ve ihracat bağlantılarını dikkate alarak belirleyeceği usul ve esaslar dahilinde müracaatları değerlendirerek ithalata müsaade edebilir. Ancak, BOTAŞ'ın mevcut sözleşmelerinin var olduğu ülkeler ile bu sözleşme süreleri sona erinceye kadar bu ülkeler ile hiç bir ithalatçı şirket tarafından yeni gaz alım sözleşmeleri yapılamaz. Söz konusu mevcut sözleşmelerin sona erdiği tarihten itibaren aynı miktarlar için yeni ithalat sözleşmeleri yapılabilir. Ancak, ihraç amaçlı veya Kurumca tespit edilecek yurt içi doğal gaz arz açığının olması durumunda söz konusu ülkelerle yeni gaz alım bağlantıları yapılabilir.

(Ek fıkra: 9/7/2008-5784/20 md.; Değişik dördüncü fıkra: 21/3/2018-7103/50 md.)

Ancak bu hükümler, sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG), spot boru gazı ve sıkıştırılmış doğal gaz (CNG) ithalatı için uygulanmaz. Ayrıca, yapılacak spot sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG), spot boru gazı ve sıkıştırılmış doğal gaz (CNG) ithalatında bu Kanunun 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendinin (2), (3) ve (4) numaralı alt bentleri ve (4) numaralı alt bendini takip eden birinci paragrafta belirtilen şartlar aranmaz. Bir takvim yılında yapılabilecek spot boru gazı ithalat miktarı ve uygulama yöntemi Bakanlık görüşü alınarak Kurul tarafından belirlenir.

(Ek fıkra: 9/7/2008-5784/20 md.) Sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) ithalat lisansları için bu Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan altmış günlük süre otuz gün olarak uygulanır.

Bu Kanun hükümlerine göre, dağıtım faaliyeti hariç, BOTAŞ'ın dikey bütünleşmiş tüzel kişiliği 2009 yılına kadar devam eder. Bu tarihten sonra BOTAŞ yatay bütünleşmiş tüzel kişiliğe uygun olarak yeniden yapılandırılır. Yeniden yapılandırılma sonucu meydana gelecek yeni tüzel kişilerden, sadece gaz alım ve satım sözleşmelerine sahip olan ve ithalat faaliyeti yapacak olan şirket, BOTAŞ'ı temsil eder ve BOTAŞ adı ile anılır. Yeniden yapılandırılma sonucu ortaya çıkan bu şirketlerden iletim faaliyeti yapan şirket hariç, diğerleri iki yıl içinde özelleştirilir.

BOTAŞ'ın iletim, depolama, satış, ithalat faaliyetlerine ilişkin muhasebe ayrışımı, hazırlık dönemi sonundan itibaren oniki ay içerisinde gerçekleştirilir.

BOTAŞ'ın Hazine garantili yükümlülükleri saklıdır.

Geçici Madde 3 –Şehir içi dağıtım faaliyetlerinde geçiş süreci aşağıdaki gibi yapılır:

a) Bakanlık, bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakiben iki ay içerisinde BOTAŞ'ın mülkiyetinde ve işletiminde bulunan Eskişehir ve Bursa şehir içi dağıtım işletmeleri ve varlıklarının özelleştirilmesi için Özelleştirme İdaresi Başkanlığına bildirir. Özelleştirme işlemleri, hazırlık döneminden sonra en geç altı aylık bir süre içerisinde, Kurum tarafından belirlenecek usul ve esaslar dikkate alınarak ve 24.11.1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümleri dairesinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından gerçekleştirilir. İlgili şehirlerdeki işletmelerin Özelleştirme İdaresince tüzel kişilere devredilmesi ve dağıtım faaliyetine başlayabilmesi için, bu Kanunun 4 üncü maddesinin (g) bendinde belirtilen Belediyeye karşı olan yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve Kuruldan şehir içi dağıtım lisansı alınması zorunludur.

b) Mülkiyeti, işletmesi ve doğal gaz ticaret hakkı belediye veya belediye şirketine ait olan mevcut şehir içi doğal gaz dağıtım tüzel kişileri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde maliki oldukları ve işlettikleri şehir içi doğal gaz dağıtım şebeke ve lisanslarını mevcut Hazine garantili ve devirli borçlarını erken itfa ve bu borçların üstlenilmesi neticesinde doğan Hazineye ait olan borçlarının ödenmesinde kullanılması kaydıyla dış kredi borçlarının geri ödeme takvimine bağlı olmaksızın veya Hazine garantili ve devirli dış borçlarının en son anapara ödeme tarihinden itibaren üç yıl içerisinde kamu hisselerini yüzde yirmi veya altına düşürecek şekilde devrederek yeniden yapılacaklardır.

c) Belediye veya belediyeye ait şirketler tarafından halihazırda yapılmakta olan dağıtım faaliyeti Kurulla, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yirmidört ay içerisinde yapılacak dağıtım lisansı hükümlerine göre yürütülecektir. Kurumun hazırlayacağı lisans, diğer şehirlerde uygulanan tip lisanslara uygun olacaktır. Ancak, ilgili belediye veya belediye şirketinin şehrin özelliklerine göre lisansla yer almasında fayda veya zorunluluk görülen hususlar, Kurulca değerlendirilerek gerektiğinde lisansla yer verilir.

d) Şehir içi doğal gaz dağıtım şirketleri, 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren dağıtım ve satış faaliyetleri için şirket içinde muhasebe ayrışımını yapmak zorundadır.⁽¹⁾

e) **(Ek: 25/5/2007-5669/1 md.)** Bu bendin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 6762 sayılı Kanuna göre doğal gaz dağıtım faaliyeti yapmak üzere anonim şirket statüsünde yeni bir şirket kurularak EGO (Ankara Elektrik ve Hava-gazı Müessesesi) Genel Müdürlüğünün mülkiyet ve/veya işletmesinde bulunan doğal gazın şehir içi dağıtım ile ilgili tüm alt yapı tesisleri, varlıklar, taşınır ve taşınmazlar, hak, alacak ve borçlar (EGO Genel Müdürlüğünün devir tarihine kadar BOTAS'a olan doğal gaz alım borçları ile Hazine Garantisi altında ve dış borcun ikrazi sureti ile EGO Genel Müdürlüğüne doğal gaz yaygınlaştırılması ve dağıtım şebekesi kapsamında sağlanan dış krediler hariç), leh ve aleyhe açılmış olan davalar ile icra takipleri ve iş mevzuatına tâbi personel, şirketin kurulduğu tarihten itibaren iki ay içinde EGO Genel Müdürlüğü ile şirket arasında yapılacak protokolle şirkete devredilir. Devir işlemlerinden doğan kazanç kurumlar vergisinden, devir kapsamındaki mal teslimi ve hizmet ifaları katma değer vergisinden, devre ilişkin bütün işlemler ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenecek her türlü kâğıt, damga vergisi dahil her türlü vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerden müstesnadır. Bu şirkete Kurul tarafından otuz yıllık dağıtım lisansı verilir. **(Değişik son iki cümle: 4/7/2012-6353/23 md.)** Lisansın verilmesinden itibaren dağıtım şirketinin sistem kullanım bedeli (birim hizmet ve amortisman bedeli) 0,05555 ABD Dolar/m³ karşılığı TL, sistem kullanım bedeli (taşıma bedeli) 0,0077 ABD Dolar/m³ karşılığı TL olarak uygulanır. Bu tarifenin uygulanmasına, dağıtım şirketinin hisselerinin özelleştirilmesine dair hisse satış sözleşmesinin imza tarihini takip eden sekiz yıl süresince devam edilir.

(1) Bu maddede öngörülen süre ile ilgili olarak Geçici 5 inci maddeye bakınız.

Şirketin asgari yüzde 80 hissesi bu bendin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde 4046 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından özelleştirilir. Bu bent uyarınca yapılacak özelleştirmeden sağlanan kazanç kurumlar vergisinden, hisse devri ise katma değer vergisi dahil her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır. Bu tarihe kadar özelleştirmenin gerçekleştirilmemesi durumunda, dağıtım şirketinin hisselerinin yüzde 80'i Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından özelleştirilir. **(Mülga son cümle: 4/7/2012-6353/23 md.)** (...)

(Ek paragraf: 4/7/2012-6353/23 md.) Bu paragrafın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içerisinde Başkent Doğalgaz Dağıtım Anonim Şirketinin sermayesinde bulunan yüzde yirmi oranındaki hisse de Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından özelleştirme kapsam ve programına alınarak daha önceden özelleştirme kapsam ve programına alınmış yüzde seksen oranındaki hisse ile birlikte blok satış yöntemi uygulanmak suretiyle Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından 4046 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde özelleştirilir. Başkent Doğalgaz Dağıtım Anonim Şirketi hakkında 4646 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin (4) numaralı bendinin (g) alt bendinin altıncı ve yedinci paragrafları uygulanmaz.

(Değişik paragraf: 4/7/2012-6353/23 md.) Başkent Doğalgaz Dağıtım Anonim Şirketine ait yüzde yüz oranındaki hissenin özelleştirilmesine dair hisse satış sözleşmesi ile elde edilecek gelirden Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca yapılan özelleştirme giderleri düşüldükten sonra kalan tutardan; öncelikle EGO Genel Müdürlüğü'nün 25/5/2007 tarihine kadar olan doğal gaz alım anapara borçları BOTAŞ Genel Müdürlüğüne ödenir. BOTAŞ Genel Müdürlüğü'nün alacağını oluşturan tüm bu borçlara ait faizler ile fer'ileri ve cezaları silinir. BOTAŞ Genel Müdürlüğüne ödemelerin yapılmasını müteakip kalan tutardan; Hazine Garantisi altında ve dış borcun ikrazı sureti ile EGO Genel Müdürlüğüne doğal gaz uygulama projeleri kapsamında sağlanan dış kredilerden, anlaşmalar çerçevesinde Hazine Müsteşarlığı tarafından kreditorlere ödenen tutarlar, kreditorlere yapılan ödeme döviz cinsleri üzerinden ödemelerin yapılacağı tarihte geçerli olan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kuru esas alınarak Hazineye ödenir. Ödemelerin yapılmasını takiben Hazinenin bu kredilere ilişkin faiz ve gecikme cezaları ile fer'ileri ve cezardan kaynaklanan alacakları, bütçenin gelir ve gider hesapları ile ilişkilendirilmeksizin terkin edilir. Hazineye ödemelerin yapılmasını müteakip kalan tutardan; EGO Genel Müdürlüğü ile Ankara Büyükşehir Belediyesinin hisse satış sözleşmesi imza tarihi itibarıyla Başkent Doğalgaz Dağıtım Anonim Şirketi bilançosunda kayıtlı borçları ve ödeme tarihleri itibarıyla hesaplanacak faiz ve fer'ileri ile birlikte Başkent Doğalgaz Dağıtım Anonim Şirketine ödenir. Hisse satış sözleşmesi bedelinin Özelleştirme İdaresi Başkanlığına vadeli olarak ödenmesi durumunda, bu fıkra uyarınca yapılacak ödemeler gelirler tahsil edildikçe yukarıda belirtilen sıraya uyularak gerçekleştirilir.

Kalan özelleştirme geliri Ankara Büyükşehir Belediyesi bütçesine irat kaydedilir ve Büyükşehir Belediyesi veya bağlı kuruluşlarının diğer borçları gerekçe gösterilerek herhangi bir kamu kuruluşunca haciz veya kesinti işlemi yapılamaz. Belediyenin bu geliri öncelikle 4046 sayılı Kanununun 21 inci ve 26 ncı maddelerinde belirtilen, özelleştirme uygulaması sonucu doğabilecek iş kaybı nedeniyle yapılacak tazminat ödemeleri ile devam eden Ankara Metrosu ve Ankara Büyükşehir trafik, ulaşım, su, kanalizasyon ve bunlarla ilgili alt yapı yatırımları için kullanılır.

(Mülga son paragraf: 4/7/2012-6353/23 md.)

Geçici Madde 4 –Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce BOTAŞ tarafından parafe edilmiş olan Mısır doğal gaz alım satım anlaşması, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, Kurul tarafından yapılacak olan arz talep dengesi çalışmaları sonucunda ortaya arz açığı çıkması durumunda, söz konusu anlaşma sonuçlandırılarak bu Kanunun kapsamı dışında tutulur.

Geçici Madde 5- (Ek: 8/7/2003-4918/1 md.)

BOTAŞ'ın mülkiyetinde ve işletiminde bulunan Eskişehir ve Bursa şehir içi dağıtım işletmeleri ve varlıklarının hazırlık döneminden sonra özelleştirme işlemlerinin gerçekleştirilmesi için geçici 3 üncü maddede öngörülen süre, bu sürenin bitiminden itibaren bir yıl uzatılmıştır.

Yürürlük

Madde 21 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 22 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

7934-3 / 7934-5

**4646 sayılı Kanunun 9 uncu Maddesindeki Para Cezası
Miktarları ile İlgili Tablo**

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun 31/12/2019 tarihli ve 30995 (4.Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tebliği ile 4646 sayılı Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması ve Doğal Gaz Piyasası Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinde yer alan para cezası miktarları, 1/1/2020 tarihinden itibaren aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi uygulanacaktır.)

4646 SAYILI KANUN'UN 9 UNCU MADDESİNİN İLGİLİ HÜKMÜ	2020 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI (TL)
9 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendi	1.116.979
9 uncu maddenin birinci fıkrasının (b) bendi	957.406
9 uncu maddenin birinci fıkrasının (c) bendi	1.116.979
9 uncu maddenin birinci fıkrasının (d) bendi	1.595.685
9 uncu maddenin birinci fıkrasının (e) bendi	1.595.685
9 uncu maddenin birinci fıkrasının (f) bendi	1.914.825
9 uncu maddenin birinci fıkrasının (g) bendi	1.914.825

7934-4 / 7934-6

**4646 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	4646 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
4918	GEÇİCİ MADDE 5	2/5/2003 tarihinden geçerli olmak üzere 11/7/2003
5367	4, GEÇİCİ MADDE 2	25/6/2005
5669	GEÇİCİ MADDE 3	12/6/2007
5728	9, 10, 12	8/2/2008
5784	7, 11, 12, GEÇİCİ MADDE 2	26/7/2008
6111	4	25/2/2011
6352	10	5/7/2012
6353	GEÇİCİ MADDE 3	12/7/2012
6491	4	11/6/2013
6552	4	11/9/2014
6719	3, 4, 7	17/6/2016
7033	4	1/7/2017
7103	GEÇİCİ MADDE 2	27/3/2018